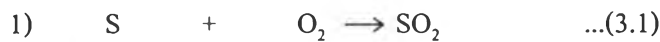

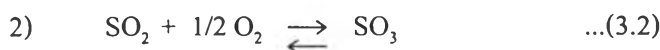
บทที่ 3 ปฏิกิริยาและเครื่องปฏิกรณ์

3.1 กระบวนการผลิตกรดกำมะถัน

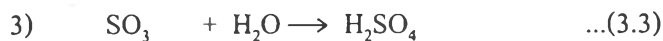
ในกระบวนการผลิตกรดกำมะถัน ประกอบไปด้วยปฏิกิริยา 3 ขั้นตอนหลัก คือ

เป็นการเผาไหม้ของกำมะถันกับออกซิเจนได้เป็นก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ส่วนใหญ่ได้มาจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ วิธีเผากำมะถันบริสุทธิ์กับอากาศโดยตรง และวิธีนำก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ จากการถลุงโลหะที่มีกำมะถันเป็นส่วนประกอบ

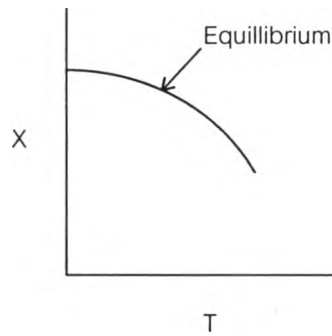
เป็นการเปลี่ยนซัลเฟอร์ไดออกไซด์เป็นซัลเฟอร์ไตรออกไซด์ โดยอาศัยตัวเร่งปฏิกิริยา V_2O_5 ซึ่งจะดำเนินไปภายในเครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบด โดยจะกล่าวถึงอย่างละเอียดในงานวิจัยนี้ต่อไป

เป็นการดูดซับก๊าซซัลเฟอร์ไตรออกไซด์ด้วยน้ำที่เป็นส่วนประกอบของกรดกำมะถัน เข้มข้น 98.5 % ซึ่งจะเกิดจากการผ่านก๊าซซัลเฟอร์ไตรออกไซด์ให้ไหลสวนทางกับกรดกำมะถันในหอดูดซับ (Absorption Tower)

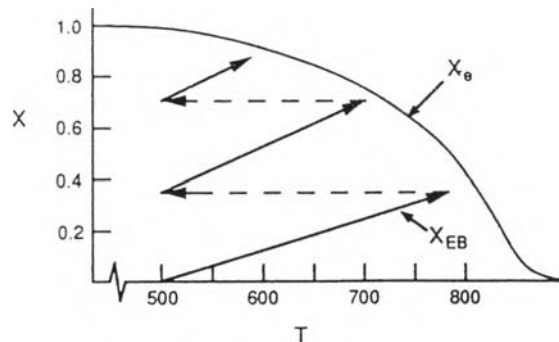
3.2 ลักษณะเฉพาะปฏิกิริยาออกซิเดชันของ SO_2

ปฏิกิริยาระหว่าง SO_2 กับ O_2 เป็นแบบปฏิกิริยาคายความร้อนแบบผันกลับได้ (reversible exothermic reaction) โดยอาศัยตัวเร่ง ปฏิกิริยา V_2O_5 ลักษณะเฉพาะของปฏิกิริยานี้คือ เป็นปฏิกิริยาที่สามารถดำเนินไปจนกระทั่งมีค่าการเปลี่ยน (conversion) สูงสุดที่จุดสมดุลของปฏิกิริยา (equilibrium) เมื่ออุณหภูมิเพิ่ม ค่าคงที่สมดุลปฏิกิริยา ($K_{\text{equilibrium}}$) จะลดลง ส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาสูงสุด (equilibrium conversion) ลดลงด้วย ดังแสดงตามรูป 3-1

รูปที่ 3-1 การเปลี่ยนแปลงของการเกิดปฏิกิริยาของสารตั้งต้นที่จุดสมดุล (equilibrium conversion) X เทียบกับอุณหภูมิ T

เพื่อให้การเกิดปฏิกิริยาดำเนินไปได้มากที่สุด จึงต้องออกแบบให้จุดสิ้นสุดของปฏิกิริยา อยู่ที่อุณหภูมิต่ำพอที่ได้ค่าการเปลี่ยน (conversion) ตามที่ต้องการ แต่อุณหภูมิต้องสูงพอที่ทำให้ อัตราการเกิดปฏิกิริยาเร็วพอที่จะทำงานในเชิงพาณิชย์ได้ ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ คือ แบ่งการทำปฏิกิริยา ออกเป็นชั้น ในระหว่างชั้น จะถ่ายเทความร้อนออก และในชั้นตอนสุดท้ายจุดสิ้นสุดของปฏิกิริยา จะต้องทำให้อุณหภูมิมีค่าต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิธีการดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นได้ในรูปที่ 3-2

รูปที่ 3-2 แสดงการเกิดปฏิกิริยาที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการถ่ายเทความร้อนออก ระหว่างชั้นของปฏิกิริยา

ดังนั้น เครื่องปฏิกรณ์ (converter) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ในการเกิดปฏิกิริยาถูกออกแบบเป็นหอทรงกระบอกสูงภายนอกหุ้มฉนวน ภายในแบ่งเป็นชั้น ในแต่ละชั้นบรรจุตัวเร่งปฏิกิริยา (V_2O_5) ในลักษณะเป็น packed bed ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์จะเกิดปฏิกิริยาขึ้น ในแต่ละชั้นของเครื่อง

ปฏิกรณ์ แล้วถูกนำไปถ่ายเทความร้อนออกที่เครื่องแลกเปลี่ยนความร้อน ก่อนนำกลับเข้าทำปฏิกิริยา ในขั้นต่อไป เพื่อให้ปฏิกิริยาดำเนินไปได้สูงสุด

3.3 เครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบด(packbed reactor)

3.3.1 ลักษณะทั่วไป

เครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบดเป็นเครื่องปฏิกรณ์อีกชนิดหนึ่งที่ใช้กันมากในอุตสาหกรรมเคมี โดยสารตั้งต้นและผลิตภัณฑ์มักจะถูกอยู่ในสภาวะก๊าซ ซึ่งจะต้องอาศัยตัวเร่งปฏิกิริยาในสภาวะของแข็ง จึงออกแบบเครื่องปฏิกรณ์โดยบรรจุตัวเร่งปฏิกิริยาซึ่งมีลักษณะเป็นเม็ดไว้ภายใน และให้สารตั้งต้นที่อยู่ในสภาวะก๊าซไหลผ่านตัวเร่งปฏิกิริยาเหล่านั้น แล้วเกิดปฏิกิริยาได้เป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป

ลักษณะของเครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบดที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จะมีลักษณะแตกต่างกันไปบ้างตามลักษณะเฉพาะของปฏิกิริยานั้น จะแสดงตัวอย่างของเครื่องปฏิกรณ์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3-1 ประเภทเครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบด

Classification	Use	Typical Application
Single adiabatic bed	Moderately exothermic or endothermic non-equilibrium limited	Mild hydrogenation
Radial flow	Where low ΔP is essential and useful where change in mole is large	Styrene from ethylbenzene
Adiabatic beds in series with intermediate cooling or heating	High conversion, equilibrium limited reactions	-SO ₂ oxidation -Catalytic reforming -Ammonia synthesis -Hydrocracking
Multitubular nonadiabatic	Highly endothermic or exothermic reaction requiring close temperature control to ensure high selectivity	-Many hydrogenations -Ethylene oxidation to ethylene oxide, formaldehyde by methanol oxidation, phthalic anhydride production

ตารางที่ 3-1 ประเภทเครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบด(ต่อ)

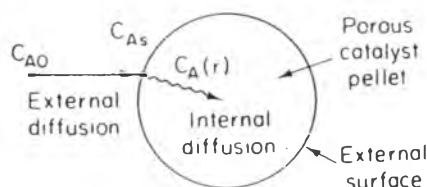
Classification	Use	Typical Application
Direct-fired nonadiabatic	Highly endothermic, high temperature reactions	Steam reforming

3.3.2 ขั้นตอนของปฏิกิริยาโดยใช้ตัวเร่งปฏิกิริยา แบบ Heterogenous

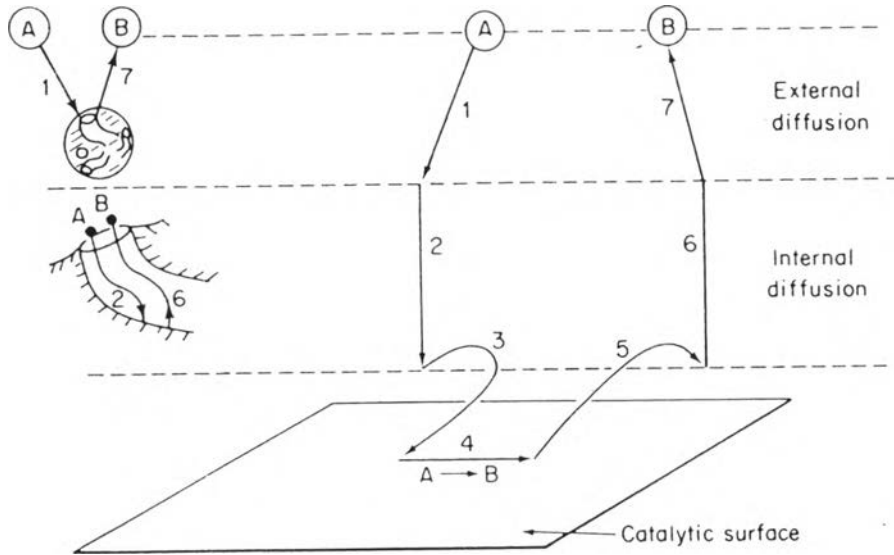
อัตราการเกิดปฏิกิริยา โดยใช้ตัวเร่งปฏิกิริยา แบบ Heterogenous ก่อนข้างจะซับซ้อน เนื่องด้วยปฏิกิริยาเกิดขึ้นเฉพาะที่ผิวตัวเร่งปฏิกิริยาเท่านั้น ดังนั้น อัตราการเกิดปฏิกิริยาจึงยังขึ้นอยู่กับอัตราการเข้าถึงผิวตัวเร่งปฏิกิริยาของสารตั้งต้นด้วย และสามารถที่จะอธิบายขั้นตอนของการเกิดปฏิกิริยาได้ดังนี้

1. สารตั้งต้นจากกระแสของไหล (bulk fluid) แพร่ผ่านฟิล์มชั้นนอกของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยาจนถึงผิวชั้นนอกของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา
2. สารตั้งต้นจากผิวชั้นนอกของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา แพร่ผ่านรูพรุนของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา เข้าถึงผิวตัวเร่งปฏิกิริยา ที่อยู่ภายในเม็ด
3. สารตั้งต้นถูกดูดซับกับผิวของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา
4. สารตั้งต้นเกิดปฏิกิริยาบนผิวตัวเร่งปฏิกิริยาได้ผลิตภัณฑ์เกิดขึ้น
5. ผลิตภัณฑ์คายออกจากผิวตัวเร่งปฏิกิริยา
6. ผลิตภัณฑ์แพร่ผ่านรูพรุน มายังผิวชั้นนอกตัวเร่งปฏิกิริยา
7. ผลิตภัณฑ์แพร่ผ่านฟิล์มชั้นนอกตัวเร่งปฏิกิริยาออกสู่กระแสของไหล (bulk fluid)

อัตราการเกิดปฏิกิริยาโดยรวม จึงเท่ากับขั้นตอนที่ช้าที่สุดในขั้นตอน 1-7 นี้ ซึ่งถ้าหากอัตราการแพร่ (ขั้นตอน 1, 2, 6 และ 7) ช้ากว่า ขั้นตอนการเกิดปฏิกิริยา (ขั้นตอน 3, 4 และ 5) ดังนั้น อัตราการเกิดปฏิกิริยาโดยรวมจึงเท่ากับ อัตราการแพร่ และถ้าหากขั้นตอนการเกิดปฏิกิริยาเป็นขั้นตอนที่ช้าที่สุด เมื่อเทียบกับขั้นตอนอื่นๆ อัตราการเกิดปฏิกิริยาโดยรวมจะเท่ากับอัตราการเกิดปฏิกิริยาที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยา

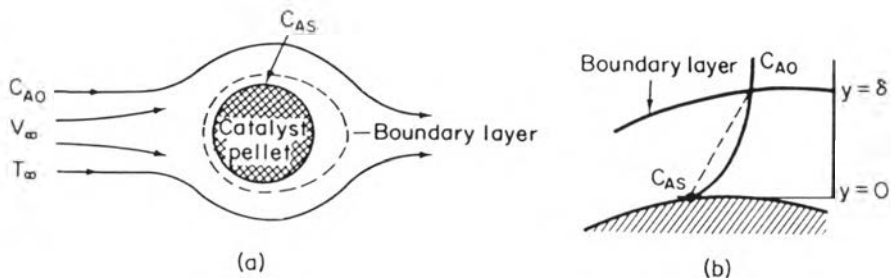
รูปที่ 3-3 แสดงขั้นตอนการแพร่ของสารตั้งต้น จากกระแสการไหล เข้าสู่ผิวตัวเร่งปฏิกิริยา

รูปที่ 3-4 แสดงขั้นตอนการเกิดปฏิกิริยา โดยใช้ตัวเร่งปฏิกิริยา แบบ Heterogenous

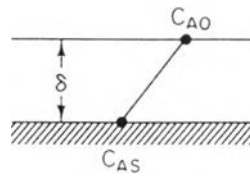
3.2.3 การแพร่ผ่านฟิล์มชั้นนอกตัวเร่งปฏิกิริยา

การไหลของกระแสก๊าซของสารตั้งต้น ผ่านเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยาก่อให้เกิดชั้นฟิล์มบางๆ ครอบคลุมรอบผิวตัวเร่งปฏิกิริยา ซึ่งเป็นชั้นต้านทานการแพร่ของสารตั้งต้น และการถ่ายเทความร้อน ส่งผลให้ ความเข้มข้นและ อุณหภูมิ ที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยาแตกต่างจากในกระแส จะมากหรือน้อยขึ้นกับความหนาและค่าความต้านทานการถ่ายเทมวลสารและพลังงานของชั้นฟิล์ม

รูปที่ 3-5 แสดงให้เห็นชั้นฟิล์มที่อยู่รอบตัวเร่งปฏิกิริยา

a. การหาค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายเทมวลสารและการถ่ายเทความร้อนของชั้นฟิล์ม
พิจารณาเฉพาะเมื่อดัชนีการถ่ายเทมวลสารที่มีชั้นฟิล์มหนา δ ถัดจากผิวตัวเร่งปฏิกิริยา และสามารถพิจารณาอนุโลมให้เป็นพิกัดฉาก โดย พิจารณาว่าผลเนื่องจากความโค้งของผิวน้อยมาก เนื่องจาก δ หนาน้อยมากเมื่อเทียบกับขนาดของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา

รูปที่ 3-6 แสดง concentration profile บนชั้นฟิล์ม

สามารถแสดงสมการอธิบายอัตราการถ่ายเทมวลสารข้ามชั้นฟิล์มได้ดังสมการ

$$W = k_c (C_{a_0} - C_{a_s}) \quad \dots(3.4)$$

และสมการอธิบายการถ่ายเทพลังงานข้ามชั้นฟิล์ม ดังสมการ

$$Q = h (T_o - T_s) \quad \dots(3.5)$$

การศึกษาปัญหาการเกิดปฏิกิริยาแบบ Heterogenous ที่มีขั้นตอนการถ่ายเทมวลสารหรือการถ่ายเทพลังงานความร้อน เป็นขั้นตอน Rate limiting คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายเทมวลสาร และ การหาค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายเทพลังงานความร้อน ตามลำดับ ซึ่งทั้งนี้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ดังกล่าว ได้มีการกล่าวถึง ในงานวิจัยอื่นๆ เช่น

สำหรับรูปทรงของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยาที่ง่ายที่สุดคือ ทรงกลม อาศัยความสัมพันธ์ของตัวแปรไร้มิติ (Dimensionless group) ดังเช่น การหาค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายเทพลังงาน จะใช้ตัวแปรไร้มิติ(Fogler 1992) ดังนี้

$$\text{Nusselt number , } Nu = \frac{hd_p}{k_f} \quad \dots(3.6)$$

$$\text{Reynolds number, Re} = \frac{U\rho d_p}{\mu} \quad \dots(3.7)$$

$$\text{Prandtl number, Pr} = \frac{\mu C_p}{k_t} = \frac{\mu}{\rho} \left(\frac{\rho C_p}{k_t} \right) = \frac{\nu}{\alpha_t} \quad \dots(3.8)$$

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไร้มิติที่จะใช้หาสัมประสิทธิ์การถ่ายเทพลังงานความร้อน(h) สำหรับ รูปทรงกลม

$$\text{Nu} = 2 + 0.6\text{Re}^{1/2}\text{Pr}^{1/3} \quad \dots(3.9)$$

สำหรับสัมประสิทธิ์การถ่ายเทมวลสาร ก็จะมีลักษณะการหาไว้เช่นเดียวกัน โดยจะมีตัวแปรไร้มิติ คือ

$$\text{Sherwood number, Sh} = \frac{k_c d_p}{D_{AB}} \quad \dots(3.10)$$

$$\text{Schmidt number, Sc} = \frac{\nu}{D_{AB}} \quad \dots(3.11)$$

$$\text{Reynold number, Re} = \frac{U\rho d_p}{\mu} \quad \dots(3.12)$$

โดยเพิ่มตัวแปร D_{AB} (mass diffusivity) ส่วนตัวแปรอื่นใช้ชนิดเดียวกับสมการการถ่ายเทพลังงาน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไร้มิติที่นำไปสู่ค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายเทมวลสาร(k_c)คือ

$$\text{Sh} = 2 + 0.6\text{Re}^{1/2}\text{Sc}^{1/3} \quad \dots(3.13)$$

b. การหาสัมประสิทธิ์การถ่ายเทมวลสารและสัมประสิทธิ์การถ่ายเทพลังงานความร้อน สำหรับกรณี การไหลผ่านเครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบด

การหาสัมประสิทธิ์การถ่ายเทมวลสารและสัมประสิทธิ์การถ่ายเทพลังงาน ระหว่างผิวตัวเร่งปฏิกิริยากับในกระแสก๊าซในเครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบด (packed bed reactor) จะอาศัยความสัมพันธ์ของ Colburn j-factor กับ Reynolds Number (Yashida et al., 1962)

$$j_H = St Pr^{2/3} = \left(\frac{h_h}{C_b U c_{p,g}} \right) \left(\frac{v}{\alpha_l} \right)^{2/3} \quad \dots(3.14)$$

$$j_{m,l} = St_{m,l} Sc^{2/3} = \left(\frac{h_{m,l}}{U} \right) \left(\frac{v}{D_{l,aif}} \right)^{2/3} \quad \dots(3.15)$$

โดยความสัมพันธ์ของ j-factor กับ Reynolds Number คือ

$$J_H = j_m = 0.84 Re^{-0.51} : Re < 50 \quad \dots(3.16)$$

$$J_H = j_m = 0.57 Re^{-0.41} : Re \geq 50 \quad \dots(3.17)$$

โดย

$$Re = \frac{W}{a \psi \mu_{film}} \quad \dots(3.18)$$

3.2.4 อัตราการเกิดปฏิกิริยาในเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปฏิกิริยาที่อาศัยตัวเร่งปฏิกิริยานั้นปฏิกิริยาจะเกิดขึ้นเฉพาะที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยาเท่านั้น สำหรับตัวเร่งปฏิกิริยาที่มีรูพรุนเช่นนี้ สารตั้งต้นความเข้มข้น C ที่ผิวชั้นนอกของตัวเร่งปฏิกิริยา จะต้องแพร่ผ่านรูพรุนของตัวเร่งปฏิกิริยาเข้าไปยังผิวด้านในเพื่อเกิดปฏิกิริยาที่ผิวตัวเร่งปฏิกิริยา แต่ในระหว่างการแพร่ผ่านรูพรุน สารตั้งต้นจึงทำปฏิกิริยากับผิวตัวเร่งปฏิกิริยาที่อยู่ระหว่างรูพรุนที่แพร่ผ่านไปด้วย จึงจะทำให้ความเข้มข้นของสารตั้งต้นแตกต่างกันออกไปที่จะเข้าถึงผิวตัวเร่งปฏิกิริยา ณ จุดต่างๆ ส่งผลให้อัตราการเกิดปฏิกิริยา ในแต่ละจุดบนพื้นผิวไม่เท่ากันด้วย

ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการคำนวณอัตราการเกิดปฏิกิริยา จึงอาศัยแนวทางในการนิยามตัวแปรใหม่ คือ Effectiveness factor (η)

$$\begin{aligned} \eta &= \frac{\text{อัตราการเกิดปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นตามสภาวะอุณหภูมิและความเข้มข้นที่เข้าถึงพื้นผิวนั้นๆ}}{\text{อัตราการเกิดปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นโดยใช้สภาวะที่ผิวชั้นนอกตัวเร่งปฏิกิริยาทั้งอุณหภูมิและความเข้มข้น}} \\ &= \frac{R^*}{R_s} \quad \dots(3.19) \end{aligned}$$

จากตัวแปรนี้จะสามารถคำนวณอัตราการเกิดปฏิกิริยาได้ง่ายขึ้นเพียงแค่ถ้าทราบภาวะที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยาและค่า η เท่านั้น

การหาค่า Effectiveness factor (η)

ก่อนอื่นต้องแนะนำตัวแปรเพื่อช่วยในการหาค่า η เพิ่มขึ้นอีก คือ

a. Effectiveness Diffusivity (D_e)

D_e คือ ค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ Diffusivity (Knudsen) ที่สามารถแพร่ผ่านรูพรุนภายในเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา โดยคำนวณจาก

$$D_e = \frac{D_A \epsilon_p \sigma}{t} \quad \dots(3.20)$$

D_A : Diffusivity in bulk (m^2/sec)

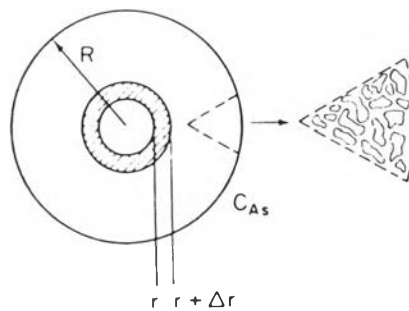
ϵ_p : void fraction (dimensionless)

σ : constriction factor (Variation of cross-sectional area of pore) (dimensionless)

t : tortuosity (dimensionless)

b. Thiele Modulus

พิจารณาเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา

รูปที่ 3-7 แสดง shell balance บนตัวเร่งปฏิกิริยา

สามารถเขียนสมการสมดุล โมล โดยใช้ต้นแบบเป็นอัตราการเกิดปฏิกิริยาลำดับที่ n ได้

คือ

$$\frac{d^2 C_A}{dr^2} + \frac{2}{r} \left(\frac{dC_A}{dr} \right) - \frac{k_n A_i C_A^n}{D_e} = 0 \quad \dots(3.21)$$

โดยที่เงื่อนไขขอบเขต(Boundary Condition) คือ

$$C_A = \text{finite} \quad \text{at } r = 0$$

$$C_A = C_{A0} \quad \text{at } r = R$$

เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงทำการพัฒนาสมการต่อมา เพื่อให้อยู่ในสภาพไร้มิติ(dimensionless equation) ทำให้ได้ตัวแปรไร้มิติที่สำคัญในการศึกษาปฏิกิริยาเครื่องปฏิกรณ์แบบแพคเบด คือ ค่าโมดูลัสของธิล(Thiele Modulus)

โดยให้ $\varphi = C_A / C_{AS}$

$$\lambda = r/R$$

จะได้สมการ (3.21) ในรูปไร้มิติเป็น

$$\frac{d^2 \varphi}{d\lambda^2} + \frac{2}{\lambda} \left(\frac{d\varphi}{d\lambda} \right) - \frac{k_n R^2 S_a \rho_p C_{AS}^{n-1}}{D_e} \varphi^n = 0 \quad \dots(3.22)$$

$$\frac{d^2 \varphi}{d\lambda^2} + \frac{2}{\lambda} \left(\frac{d\varphi}{d\lambda} \right) - \phi_n^2 \varphi^n = 0 \quad \dots(3.23)$$

จะได้ตัวแปรไร้มิติตัวสำคัญ คือ

$$\phi_n^2 = \frac{k_n C_{AS}^{n-1} \rho_p S_a R^2}{D_e} = \frac{k_n C_{AS}^n \rho_p S_a R}{D_e [(C_{AS} - 0) / R]} = \frac{\text{“อัตราการเกิดปฏิกิริยาที่ผิว”}}{\text{“อัตราการแพร่”}} \quad \dots(3.24)$$

ความหมายของ Thiele Modulus (ϕ_n) คือ ถ้า ϕ_n มีค่าสูงมาก หมายถึง อัตราการเกิดปฏิกิริยาโดยรวมถูกจำกัดด้วยการแพร่(diffusion) และถ้า ϕ_n มีค่าต่ำมาก หมายถึง อัตราการเกิดปฏิกิริยาโดยรวมถูกจำกัดด้วย อัตราการเกิดปฏิกิริยาที่ผิว

ตัวอย่างการคำนวณค่า η (Fogler 1992)

โดยจะเริ่มต้นสาริตจากรูปทรงของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยาที่คุ้นเคยก่อนคือทรงกลม(sphere)และอัตราการเกิดปฏิกิริยาลำดับที่ 1

ปฏิกิริยาที่คำนวณจากพื้นที่ผิวทั้งหมด โดยใช้สภาวะที่ผิวตัวเร่งปฏิกิริยาทั้งอุณหภูมิและความเข้มข้น(R_s)

$$\begin{aligned}
 R_s &= (\text{อัตราการเกิดปฏิกิริยาต่อพื้นที่})(\text{พื้นที่ผิวตัวเร่งปฏิกิริยา}) \\
 &= (\text{อัตราการเกิดปฏิกิริยาต่อพื้นที่})(\text{พื้นที่ผิว/น้ำหนักของตัวเร่งปฏิกิริยา})(\text{น้ำหนักรวมของตัวเร่งปฏิกิริยา}) \\
 &= (-r'_{AS})(S_a) (4/3\pi R^3 \rho_p) \quad \dots(3.25)
 \end{aligned}$$

$-r'_{AS}$ = อัตราการเกิดปฏิกิริยาต่อพื้นที่ผิว ณ สภาวะบนผิวชั้นนอกตัวเร่งปฏิกิริยา
(mol/g.sec)

S_a = พื้นที่ผิวน้ำหนักของตัวเร่งปฏิกิริยา(m²/g)

ρ_p = ความหนาแน่นตัวเร่งปฏิกิริยา(g/cm³)

R = รัศมีของเม็ดตัวเร่งปฏิกิริยา(cm)

ส่วนปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจริง(R') สามารถหาได้จาก อัตราการแพร่ผ่านพื้นที่ผิวชั้นนอกเข้าสู่ภายใน

$$\begin{aligned}
 (R') &= (\text{พื้นที่ผิวทรงกลม})(\text{อัตราการแพร่ต่อพื้นที่}) \\
 &= (4\pi R)(D_c C_{AS} \frac{d\phi}{d\lambda} \Big|_{\lambda=1}) \quad \dots(3.26)
 \end{aligned}$$

จาก Thiele Modulus ของอัตราการเกิดปฏิกิริยาลำดับที่ 1 คือ

$$\phi_1 = R \sqrt{\frac{k_1 \rho_p S_a}{D_c}} \quad \dots(3.27)$$

แทนลงในสมการไร้มิติได้ $\frac{d\phi}{d\lambda} \Big|_{\lambda=1} = (\phi_1 \coth \phi_1 - 1)$

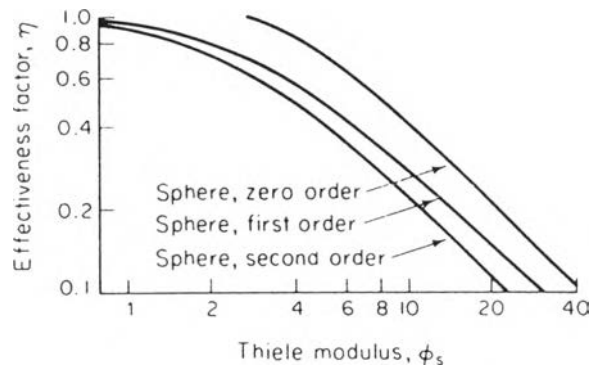
เพราะฉะนั้นอัตราการแพร่ = $4\pi R D_c C_{AS} (\phi_1 \coth \phi_1 - 1)$

ต่อมาคำนวณหาค่า η โดยแทนค่าตามสมการ(3.19)

$$\begin{aligned}
 \eta &= \frac{\text{ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นตามสภาวะอุณหภูมิและความเข้มข้นที่เข้าถึงพื้นผิวนั้นๆ}}{\text{ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น โดยใช้สภาวะที่ผิวชั้นนอกตัวเร่งปฏิกิริยา ทั้งอุณหภูมิและความเข้มข้น}} \\
 &= \frac{3 (\phi_1 \coth \phi_1 - 1)}{\phi_1^2} \quad \dots(3.28)
 \end{aligned}$$

ค่า η ที่ได้สาธิตดังที่ข้างบนเป็นค่าเฉพาะในกรณีที่เกิดตัวเร่งปฏิกิริยาเป็นรูปทรงกลม(sphere) กับอัตราการเกิดปฏิกิริยาลำดับที่ 1 เท่านั้น

ในกรณีรูปทรงอื่นๆหรืออัตราการเกิดปฏิกิริยาที่แตกต่างไปนั้น ได้มีผู้ศึกษาและสรุปข้อมูลบางส่วน ดังแสดงในรูป 3-8

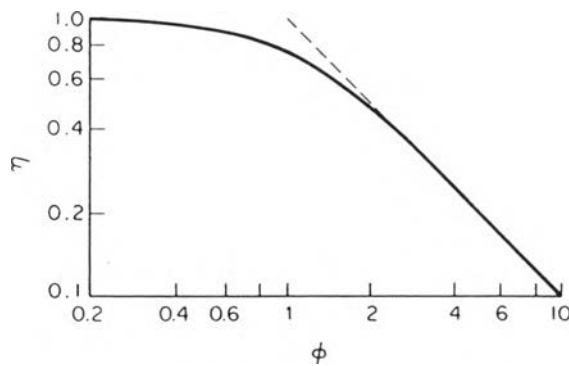

$$\text{Zero order } \phi_{s0} = R \sqrt{k_0 S_0 \rho_p / D_e C_{A0}}$$

$$\text{First order } \phi_{s1} = R \sqrt{k_1 S_0 \rho_p / D_e}$$

$$\text{Second order } \phi_{s2} = R \sqrt{k_2 S_0 \rho_p C_{A0} / D_e}$$

(a)

$$\text{Sphere } \phi = (R/3) \sqrt{k_1 S_0 \rho_p / D_e}$$

$$\text{Cylinder } \phi = (R/2) \sqrt{k_1 S_0 \rho_p / D_e}$$

$$\text{Slab } \phi = L \sqrt{k_1 S_0 \rho_p / D_e}$$

(b)

รูปที่ 3-8 แสดงค่า η ของรูปทรงต่างๆ และสำหรับสมการอัตราเร็วปฏิกิริยาอื่นๆ